

Nedělní úvaha (kázání) na text Matoušova evangelia

V Lysé nad Labem, 30. neděli církevního mezidobí, 27. 10. 2019

Modlitba Páně

A odpusť nám naše viny, jako i my jsme odpustili těm, kdo se provinili proti nám.
(Bible, Matoušovo evangelium, 6. kapitola)

Návrat marnotratného syna, Franz Christoph Janneck (1703–1761)

**Vhodné doplnit četbou Žalmu 103
a podobenstvím o vyznávajícím synu (L 15,11-32) a
Kristovými slovy o naší „(sebe)kritice“ (Mt 7,2-5).**

Navštivte webové stránky našeho sboru, stáhněte si další kázání, prohlédněte fotografie, mějte přehled o aktuálním dění v evangelickém sboru v Lysé nad Labem.

www.lysa.evangnet.cz

„Odpusť nám naše viny,“ učí nás modlit se Ježíš. "Jaké viny?", zeptala by se asi většina lidí kolem nás, neboť se ničím vina necítí. S vinou máme problém všichni. I ti pokornější z nás by v otázce viny nejspíš převedli řeč na vinu lidstva, společnosti, korporací, mocností, předků, rodičů, výchovy atd. Napomáhají tomu i svobodná média, která sice vinu tematizují, ve své honbě za viníky nejrůznějších problémů však zároveň bezpečně odsouvají vinu kamsi mimo nás, tzv. (politickým žargonem řečené) poctivé plátce daní. Na vině je pak politika, diktátoři, bohaté společnosti, ziskuchtivci a oligarchové, ale i náboženství, kultura, či dokonce etnická většina a pohlaví, ke kterým sami patříme. Celospolečenské a medializované hledání viníků nás pak paradoxně dnes a denně ujišťuje buď o naší nevině, či alespoň o vině nesrovnatelně menší. I pokud snad patříme k některé z kritizovaných skupin, etnik či kultur, jsme snad ti, co něco konkrétního zavinili? Pronásledujeme MY snad homosexuály? Kácíme MY snad pralesy?

Neustálou tematizací viny druhých a absencí sebekritiky je ostatně postižena i naše církev. Na Vysočině tak byla do nekonečna tematizovaná příkoří z dob rekatolizace či okupace. Mnohem absurdnější stávalo se pak hledání viníků v současnosti. Za všudypřítomnou bezbožnost širokých kdysi evangelických rodin téměř vždy „mohl“ nějaký farář, někdo zlý ve sboru, nebo prostě hamižná církev. Za nedostatek peněz mohly církevní restituce. Tematizace křivd minulosti, tematizace viny těch druhých, nešla tu bohužel ruku v ruce s nazřením viny vlastní. Zpověď jako osobní rozhovor se v naší církvi nepraktikuje. Je však otázkou, zda s ukrytím do niterných oblastí jednotlivců nepřestala u nás vlastně reálně existovat. Pyšný svět chápe zpověď jako anachronismus a zlehčuje ji z nevědomosti plynoucím klišé o mechanicky odříkaných zdrávasech. Ale církev by v tomto měla být jiná, pokornější. A zpověď by měla patřit jejím standardním projevům. Už jen proto, že mluví s Bohem a prosí jej: "Odpusť nám naše viny." Mimochodem, plurál v této modlitbě je poněkud zavádějící. Tváří v tvář dnešní době (kterou jsme právě popsali) by mnohem lepší bylo říkat: „Odpusť mi moje viny“.

Naprostá většina lidí, ty moudré a vzdělané nevyjímaje, nerozumí dnes pojmu hřích a křesťanské tematizování viny jako základního lidského atributu chápe jako cosi znesvobodňujícího a prehistorického, co může způsobovat leda tak neurózy a jiné psychické poruchy. Do centra pozornosti se dostal tzv. *komplex viny*, tedy zatíženost tlaky náboženství, kultury či autoritativní výchovy, které se snaží vědomí viny člověku naočkovat, aby s ním mohly lépe manipulovat. Ne že by na této žalobě nebylo pravdy, hrozný je ale výsledek této nekritické lásky k člověku, kdy téma lidské viny stalo se nepřítelem lidské svobody a emancipace, ba lidského zdraví. Rozmach psychologie v 19. a 20. století nádherně demonstrovuje tento přerod člověka do "nevinnosti", když se diktátem stala honba za osobním štěstím a spokojeností. A tak jsme neustále konfrontováni s obrazem vyrovnaného člověka, který odpustil sám sobě, zbavil se pocitu viny. Vytratily se tak důležité motivy lidského jednání. "Cítíš vinu a chceš něco napravit?" "Uklidni se, je to jen problém tvého vnitřního nastavení!" "Máš na sebe moc velké nároky. Musíš být šťastný, musíš být zdravý, vyrovnaný, musíš být spokojený s realitou, přijmout ji!"

Psychologické přesunutí pocitu viny pod kategorii nemoci byl možná dobrým krokem pro jednotlivce, ale špatným krokem pro lidstvo. Vyznání viny, jakési pravdivé přiznání k sobě samému, totiž úzce souvisí s odpovědností. Emancipovaný člověk dneška se totiž stává „nevinný“ především tak, že dnes a denně poukazuje na své „znesvěprávnění“ osudem, společností, výchovou, traumaty z dětství, etnickou (bílou) většinou a dalšími a dalšími okolnostmi, a snaží se tak zbavit odpovědnosti za své činy. Paradoxně se tak zároveň stává člověkem nesvobodným, pouhou loutkou ve vleku toho všeho, nicméně obhájí tak téměř cokoli, od své ekonomické migrace, přes své nejruznější závislosti až po kriminální delikty, válečná zverstva a násilí. Člověk sám sebe obhájil a omilostnil, ztratil však zároveň svobodu a přestal za sebe i svět nést odpovědnost. Právě do této situace zní Ježíšova modlitba, jejíž síla je právě v tom, že člověka odpovědným činí.

Ježíšova řeč je oproti dnešku radikálně jiná. Kristus mluví o vině každého z nás, nikoli o vině těch druhých, či určujících okolnostech; Ježíš ví, že pouze člověk nezříkající se odpovědnosti je skutečně svobodný. Lidská sebe-obhajoba zbavováním se odpovědnosti a následné sobě-odpuštění je naopak cesta do nesvobody, jakési nesvěprávnosti, kdy se člověk ospravedlňuje diktátem zla, které nad sebou musí nechat panovat. Proto je Ježíšova modlitba prosbou za odpuštění Boha! "Odpusť nám, Bože", učí Ježíš v modlitbě, neboť ví, že člověk sám sobě odpustit může, ale neměl by to dělat. Tolikrát zdůrazňované příběhy o Ježíšově přijetí hříšníků a celníků nejsou Kristovým přitakáním k neexistenci viny, její bagatelizaci či dokonce návodem k tomu, aby se člověk cítil nevinný. Jediný, kdo může odpustit (a také neodpustit) je Bůh. Jsme-li odpovědní, jsme odpovědní jemu. Ježíš nás učí modlitbě, navýsost osobnímu rozhovoru s vševědoucím Bohem, a v něm není místo na vytahování a sebeklam, ani na hledání výmluv a očerňování těch druhých; v rozhovoru s Bohem se bavíme pouze o sobě navzájem. Co já. Jaký po pravdě jsem. Co na to Bůh. A co dál.

V prvé řadě je třeba přijmout Boží svobodu. Bůh není povinen udělat to či ono. Ba není povinen plnit naše prosby. Bůh není povinen nám odpustit. Boží odpuštění není nikterak jisté, byť současná církev tvrdí spíše opak, aby se zalíbila světu. Ano, naše modlitba začíná oslovením *Tatínku, Otče náš*; smíme doufat a věřit v Boží, tatičkovskou, lásku k člověku. Ale přesto že nás tomuto oslovení Boha Ježíš učí, snaží se i poukázat na obtíže takového odpuštění, resp. na hloubku naší viny. To když dodává: "Jakož i my odpouštíme našim viníkům." Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům. Jenže my neodpouštíme! A v tom je ukryta pointa dnešního textu. Prosba „odpusť nám naše viny“ neznamená, že moje, konkrétní vina, je nějak menší či zásadně jiná od vin, které se mi nedaří odpustit.

Ježíšova prosba ve svém celku také neznamená nějaký automatismus odpuštění, či dokonce obchod s odpuštěním, něco za něco. My odpustíme, ty odpustíš. Jistě, Ježíš nás na mnoha místech evangelia učí odpouštět, ale nechce říci, že si Boží odpuštění můžeme tímto koupit, že naše odpuštění druhým je jakýmsi platidlem, či snad podmínkou Božího odpuštění nám. A ještě že tak! Protože, ruku na srdce, kdo z nás je schopen plného odpuštění? Vždyť my často neumíme odpouštět ani dávno zapomenuté křivdy těch katolíků, Němců a já nevím koho ještě. Natož těm, kteří nám

opravdu ublížili, partnerům, kteří nás opustili, kteří nás podváděli, rodičům, kteří nás nemilovali, dětem, které nás opustily, firmám a šéfům, kteří nás vyhodili na dlažbu, lidem, kteří nám fyzicky ubližovali, kteří zabili naše blízké... Jde tohle odpustit? Ano, můžeme to zkoušet, mámo to zkoušet, musíme to zkoušet, vždyť Ježíš sám právě tento důrazu na naše odpuštění o řádku dál zopakuje. Ale jde to, jde každému odpustit? Pokud, dost možná po právu, kroučíte odmítavě hlavou, uvědomte si, že teprve na základě Vašeho plného odpuštění by se mělo plně odpouštět také Vám. Pokud by tomu tak bylo, pokud by odpuštění bylo takovým obchodem, pak my, lidé, nemáme mnoho co nabídnout. Jenže já si nemyslím, že Ježíš nám tu popisuje směnný obchod. Chce nám především demonstrovat velikost naší viny. Naše vina je tak hluboká, jak hluboká je křivda, kterou neumíme, nemůžeme, odpustit. Že je to příliš tvrdé? Že tak špatní nejsme? Pokud se cítíte osobně dotčeni, vězte, že Kristus tu v prvé řadě nevede frontální útok vůči vám a křivě vás neobviňuje, on jenom bourá automatismus Božího odpuštění, ukazuje jeho hloubku i obtížnost. Ukazuje nám, jak obtížnou věc po Bohu chceme. Chceme po Bohu něco, čeho u jiných schopni nejsme. A byť sami sebe vidíme lépe, Kristova modlitba nás učí nazřít hloubku naší viny. Naše vina se odpouští stejně obtížně, jako sami obtížně odpouštíme našim viníkům. Není snadné nám, mně, odpustit. Dokonce i u milujícího otce to může být obtížné. I otec, který denně vyhlíží svého ztraceného a odcizeného syna, i takový otec má právo a možnost mu neodpustit. Pokud takto hluboce pochopíme modlitbu, kterou nás Ježíš naučil a kterou občas s Hospodinem mluvíme, uvědomíme si, jak velké věci žádáme a že vyslyšení takové prosby není rozhodně jisté a odpuštění není automatické.

Ježíšovu prosbu za odpuštění vin ve spojení s oslovením Otce asi nejlépe pochopíme v kontextu příběhu o marnotratném synu. Otec tam také odpouští. Odpouští synu, který se na něj vykašlal, opustil jej, myslel jen na sebe. Také tento syn prosí otce za odpuštění. Aby takto mohl prosit, musí se k otci především vrátit. Možná že v duchu v cizině tisíckrát za odpuštění prosil a všemožně litoval, ale až jeho návrat mu umožňuje prosbu reálně vyslovit, docela obyčejně ji slyšet, vzít ji skutečně vážně. Navíc je v synově prosbě vědomí hloubky vlastní viny. Syn neprosí za návrat do pozice syna a dědice, chce být služebníkem. Nepřišel věci jen tak srovnat v rámci návštěvy, vrátil se natrvalo, aby svému otci sloužil. Takto hluboce se syn změnil, takto hluboce myslí svou prosbu za odpuštění vážně. Odpuštění zůstává plně v rukou otce. Naše předjímání, co otec udělá, bourá i mini-příběh druhého bratra, který odpustit nedokáže. To co člověk nedokáže, dokáže však otec. Z odpuštění však nedělá žádný reciproční obchod, staršího syna nevyhání ani neplísni ve smyslu: "Ty neumíš odpustit, ani já už ti neodpustím". Starší syn je tu spíš jako lidský protiklad Božímu jednání, zdůraznění otcovy svrchovanosti. Otec se nechová dle předpokladů ani jednoho z obou bratrů. Situace obou bratrů může být předobrazem naší pozice při modlitbě Páně. V pozici staršího bratra docházíme vědomí Boží svrchovanosti, kdy Bůh otec odpouští tam, kde my odpustit nedokážeme a dost možná neodpouští tam, kdy my běžně přivíráme oči. A v pozici mladšího a odcizeného bratra máme šanci skutečně dojít hluboké pokory, pravého nazření sebe sama a především změny sebe sama, ba dokonce konkrétních kroků, které vedou k odpuštění. Přeji vám odvahu k navracení do Otcova domu, přeji vám sílu k nahlédnutí vlastní viny, bratři a sestry. A přeji vám odpuštění našeho nebeského otce.